

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave praktickej prípravy žiakov strednej odbornej školy v systéme duálneho vzdelávania v školskom roku 2016/2017 v SR

Inšpekcie s cieľom zistiť stav praktickej prípravy žiakov v systéme duálneho vzdelávania sa vykonali vo všetkých krajoch SR, celkom u **8 zamestnávateľov**, ktorí praktické vyučovanie poskytovali **204 žiakom** formou odborného výcviku v 4 študijných odboroch a v 3 odboroch učebných (*v jednom z učebných odborov boli žiaci vzdelávaní v štyroch zameraniach odboru*) a uzatvorili zmluvy o duálnom vzdelávaní s 13 SOŠ. Miestom výkonu bolo 13 pracovísk praktického vyučovania a 5 dielní, ktoré boli súčasťou škôl. Odborný výcvik sa uskutočňoval pod vedením **48 inštruktorov** a **18 majstrov odbornej výchovy** (*z nich 4 boli zamestnancami zamestnávateľa*). Pozíciu inštruktorov aktuálne nevyužíval zamestnávateľ v Trenčianskom kraji a v Žilinskom kraji.

Pripravenosť zamestnávateľa na poskytovanie praktického vyučovania žiakovi v systéme duálneho vzdelávania

Zamestnávatelia predložili školskej inšpekcii *osvedčenia* o spôsobilosti poskytovať praktické vyučovanie v systéme duálneho vzdelávania (ďalej SDV) pre príslušný odbor štúdia, dokumenty obsahovali predpísané náležitosti (*v jednom prípade bolo vydané osvedčenie aktualizované z dôvodu zmeny obchodného názvu firmy*). Písomne vyhotovené *zmluvy o duálnom vzdelávaní* medzi zamestnávateľom a SOŠ rešpektovali právnou normou určenú štruktúru, nie vždy boli všetky ich prílohy dostatočne korektne rozpracované. Stanovenými náležitosťami disponovali tiež kontrolované *učebné zmluvy* s výnimkou zmlúv, ktoré uzatvoril so zákonnými zástupcami žiakov zamestnávateľ v Nitrianskom kraji¹ (*absencia dátumu neumožňovala zistiť termín ich uzatvorenia*) a rovnako aj ním vydané *potvrdenia o odbornom vzdelávaní a príprave* žiakov v SDV vedené na vzorovom tlačive bez konkretizácie a úpravy niektorých vzorových formulácií znižovali jednoznačnosť obsahu potvrdení vo veci zamerania prípravy žiakov podľa reálneho stavu (*absentovalo uvedenie konkrétneho odboru, na ktorý sa žiak pripravuje*).

Školskí inšpektori k termínu konania inšpekcie nezistili *vypovedanie zmluvy o duálnom vzdelávaní* niektorou zo zmluvných strán. *Učebná zmluva* však bola *ukončená* 3 žiakom (*1 žiak v Banskobystrickom kraji, 1 v Žilinskom kraji, 1 v Prešovskom kraji*) z dôvodu, že prestali byť žiakmi školy, s ktorou zamestnávateľ uzatvoril zmluvu o duálnom vzdelávaní a 2 žiaci v Prešovskom kraji ukončili zmluvný vzťah dohodou kvôli veľkej vzdialenosti pracoviska praktického vyučovania. Zmenu zamerania učebného odboru autoopravár (*01 mechanik na zameranie 03 karosár*) riaditeľ školy v Košickom kraji povolil so súhlasom zamestnávateľa 2 žiakom 2. ročníka.

Školy i zamestnávatelia, okrem zamestnávateľa v Nitrianskom kraji, mali na svojich webových sídlach zverejnené *oznámenia o možnosti absolvovať odborné vzdelávanie a prípravu v SDV* v príslušnom študijnom odbore a v príslušnom učebnom odbore (*viaceré boli podporené napr. videom, informáciami o dňoch otvorených dverí za účasti zástupcov firiem, ktoré pôsobia v SDV*), nie vždy obsahovali všetky údaje stanovené právnym predpisom.

Zamestnávatelia sa podieľali na tvorbe školských vzdelávacích programov pre odborné vzdelávanie a prípravu, s výnimkou zamestnávateľa v Prešovskom kraji², ktorý však k vypracovanému dokumentu vyjadril súhlasné stanovisko. Duálne vzdelávanie sa

---

¹ Muehlbauer Technologies s. r. o.

² SANAS, a. s.

uskutočňovalo v *súlade* so *vzorovými učebnými plánmi* a *vzorovými učebnými osnovami* pre príslušné odbory, pričom na základe požiadaviek prevažnej väčšiny zamestnávateľov školy využili možnosť povolenej úpravy obsahu učebných osnov predmetu odborný výcvik (v *nadväznosti na aktuálne potreby zamestnávateľa*), ojedinele aj iných odborných teoretických predmetov i možnosť povolenej úpravy vzorového učebného plánu. Pri úpravách nezrušili žiaden predmet ani nezaradili nový, minimálny percentuálny podiel vyučovacích hodín odborného teoretického a praktického vyučovania z celkového počtu vyučovacích hodín za celé štúdium zostal zachovaný, časovo zosúlادili obsah praktického i teoretického vyučovania. Navrhované úpravy boli prerokované v predmetových komisiách a pedagogických radách škôl a následne boli schválené i zmeny v školských programoch.

Na základe predložených dokumentov školská inšpekcia zistila, že požadované *kvalifikačné predpoklady* a *osobitné kvalifikačné požiadavky* majstri odbornej výchovy (ďalej MOV) spĺňali. Stanovenú *požiadavku odbornej spôsobilosti* nespĺňali 4 inštruktori (*nemali úplné stredné odborné vzdelanie v príslušnom ani príbuznom študijnom odbore*) a 1 zamestnanec bol zaradený do funkcie inštruktora napriek tomu, že nevykonával najmenej 3 roky povolanie alebo odborné činnosti v rozsahu vzdelávacích štandardov pre príslušný študijný odbor, v ktorom sa žiak pripravuje. Doklady 7 inštruktorov zamestnávateľ v Nitrianskom kraji neposkytol školským inšpektorom, z toho dôvodu nemali možnosť posúdiť ich odbornosť a dĺžku vykonávania povolania alebo odborných činností v rozsahu vzdelávacích štandardov pre príslušný odbor. Certifikáty vydané stavovskou organizáciou alebo profesijnou organizáciou o absolvovaní *prípravy inštruktora* chýbali tým zamestnancom, ktorí funkciu inštruktora vykonávali krátky čas (*menej ako jeden rok*). V termíne konania školskej inšpekcie neabsolvovala prípravu 1 inštruktorka, ktorá v uvedenej pozícii pracovala druhý školský rok.

Stanovený počet žiakov na 1 inštruktora a 1 MOV bol dodržaný.

Zabezpečenie podmienok na uskutočňovanie odborného vzdelávania a prípravy žiaka v systéme duálneho vzdelávania na pracovisku zamestnávateľa alebo v dielni

Štátna školská inšpekcia kontrolou *priestorovej, materiálnej a prístrojovej vybavenosti* pracovísk praktického vyučovania overila, že zamestnávatelia zabezpečili stanovené základné materiálno-technické a priestorové požiadavky pre tie odbory a ich zamerania, v ktorých poskytovali žiakom praktické vyučovanie v SDV. Zaisťované podmienky umožňovali realizáciu odborného výcviku v súlade s požiadavkami na profil absolventa. Rovnako podmienky v školských dielnach, v ktorých sa uskutočňovalo odborné vzdelávanie a príprava žiakov v SVD, poskytovali vhodné predpoklady pre zabezpečenie vzdelávania a prípravy žiakov, pričom strojové vybavenie dielni bolo prevažne staršie, ale funkčné. Na nadštandardnom modernizovaní dielne školy pre študijný odbor mechanik nastavovač sa finančne podieľal zamestnávateľ v Trenčianskom kraji³ a rovnako k *výrazne pozitívnym zisteniam* školskej inšpekcie patrila skutočnosť, že zamestnávateľ v Trnavskom kraji⁴ disponoval pre učebný odbor autoopravár modernými technológiami (*spĺňali vysoké európske štandardy*), špeciálnym strojovým a prístrojovým vybavením nad rámec normatívu.

Nedostatky boli zistené u zamestnávateľa v Nitrianskom kraji⁵, ktorý na pracovisku praktického vyučovania poskytoval praktické vyučovanie pre študijné odbory mechanik nastavovač a mechanik – mechatronik. V základnom materiálnom a prístrojovom vybavení oboch vyučovaných odboroch sa nenachádzali viaceré normatívom určené prvky (*niektoré chýbajúce si v prípade potreby zamestnávateľ zapožičiaval od SOŠ*), pričom však chýbajúce vybavenie neovplyvňovalo nácvik zručností žiakov v súlade so vzdelávacími štandardmi a napĺňanie požiadavky na profil absolventa (*v učebných priestoroch bolo k dispozícii*

³ PSL a. s.

⁴ AUTO – IMPEX, spol. s. r. o.

⁵ Muehlbauer Technologies s. r. o.

i nadštandardné vybavenie). Na pracovisku zamestnávateľa v Banskobystrickom kraji⁶ chýbalo určené priestorové zabezpečenie, rovnako absentovali mnohé normatívom zadefinované položky prístrojového vybavenia a tiež nedostatočné počty niektorých strojov neumožňovali optimálnu organizáciu odborného výcviku. Niektoré dielne boli v rekonštrukcii, z toho dôvodu školskí inšpektori nedokázali ich vybavenie posúdiť (*vytvorené aktuálne podmienky zodpovedali požiadavkám príslušnej časti ŠkVP a umožňovali žiakom 2. ročníka študijného odboru mechanik – mechatronik vykonávať odborný výcvik; chýbajúce položky priestorového i materiálno-technického zabezpečenia budú nevyhnutné pre vzdelávanie žiakov vyšších ročníkov štúdia*). V Bratislavskom kraji⁷ v každej zo sledovaných prevádzok chýbali 2 rovnaké položky zo základného vybavenia učebných priestorov pre študijné odbory pracovník marketingu a obchodný pracovník, na plnenie profilu absolventa nemali vplyv.

S výnimkou jedného pracoviska boli priestory praktického vyučovania označené viditeľne, ďalšie pracovisko nebolo označené v zmysle príslušného právneho predpisu. Rovnako na viditeľnom mieste sa nachádzali vyhotovené **vnútorné poriadky** pracovísk praktického vyučovania, obsahovali náležitosti určené právnou normou (*ojedinele sa vyskytlo neuvedenie opatrení na ochranu bezpečnosti, zdravia a majetku*), do väčšiny z nich boli zapracované aj ďalšie konkrétne podrobnosti týkajúce sa praktického vyučovania. Význam jedného z vydaných dokumentov znižovalo prevzatie všeobecných informácií zo vzorového materiálu, ktoré nereflektovali vlastné podmienky a špecifiká zamestnávateľa.

Zamestnávateľa a školy si stanovili pravidlá vzájomnej komunikácie o spôsobe a podmienkach uskutočňovania odborného vzdelávania a prípravy žiakov, určili kontaktné osoby zabezpečujúce prenos dohodnutých informácií súvisiacich s výkonom praktického vyučovania i prenos ďalších skutočností týkajúcich sa priebehu odborného výcviku a konkrétnych výsledkov činnosti žiakov. Vyhotovená bola potrebná dokumentácia (*evidencia dochádzky žiaka na praktické vyučovanie, mesačný výkaz pracovného vyučovania, hodnotiaci list žiaka*), viacerí inštruktori mali k dispozícii vypracované tematické výchovno-vzdelávacie plány, ktoré obsahovali rozpis učiva na jeden vyučovací deň. Ojedinele sa zistilo nevyužívanie hodnotiaceho listu žiaka, čo nevytváralo predpoklad na zabezpečenie objektívnych podkladov na jeho klasifikáciu. Organizácia odborného výcviku sa uskutočňovala v súlade so stanovenou organizáciou výchovy a vzdelávania v stredných školách, realizovala sa i v súlade s organizáciou zadefinovanou v jednotlivých dokumentoch vypracovaných zamestnávateľom (*neuplatňovanie preradovacích plánov deklarovaných vo vnútornom poriadku kontrolovaného pracoviska praktického vyučovania v Nitrianskom kraji oslabovalo prehľad absolvovania jednotlivých učebných tém žiakmi*).

K negatívnym zisteniam patrilo nedodržanie najvyššieho počtu žiakov, ktorým môže byť poskytované praktické vyučovanie v jeden vyučovací deň na pracovisku praktického vyučovania, čo mohlo viesť k ohrozeniu bezpečnosti a zdravia žiakov (*v osvedčení mal zamestnávateľ v Nitrianskom kraji pre odbor mechanik nastavovač uvedený počet žiakov 10, v skutočnosti v párnom týždni vykonávalo na pracovisku odborný výcvik 13 žiakov a v nepárnom 12*).

Priebeh výchovy a vzdelávania

Výchovno-vzdelávací proces z hľadiska vyučovania inštruktorov/MOV a učenia sa žiakov bol sledovaný formou hospitácií na pracoviskách praktického vyučovania i v dielňach škôl, v ktorých sa pripravovali žiaci v systéme duálneho vzdelávania. Na predmete odborný výcvik sa uskutočnilo **22 hospitácií** celkom na **144 vyučovacích hodinách**.

V úvode vyučovacieho dňa inštruktori i MOV oboznámili žiakov s obsahom preberaných tém, s plánovaným druhom činností, nie vždy (42 %) jasne a jednoznačne formulovali ciele, očakávané výsledky učenia sa, požiadavky na rozsah a úroveň osvojenia poznatkov. Ojedinele

⁶ Slovalco, a. s.

⁷ dm drogérie markt, s. r. o.

bolo zistené, že pred začatím prác nebol žiakom poskytnutý žiaden výklad či odborná inštruktáž, alebo v úvodnej inštruktáži sa objavil i nesúlad deklarovanej témy vyučovania s vykonávanými činnosťami v daný deň a zamestnávateľ v Prešovskom kraji⁸ nezabezpečil realizáciu odborného výcviku pod vedením inštruktora (*na začiatku vyučovacieho dňa vyškolení inštruktori oznámili žiakom tému dňa a následne ich prideliť do výrobnéj prevádzky iným zamestnancom zamestnávateľa, pod vedením ktorých pracovali*). Obsah preberaných učebných tém v prevažnej miere korešpondoval so vzorovými učebnými osnovami, ale v plnom rozsahu sa nedarilo (31 %) zosúladiť obsah teoretického a praktického vyučovania najmä vzhľadom na viazanosť jednotlivých inštruktórov špecialistov na reálne plnenie prác u zamestnávateľa. Niektorí jednotlivci vykonávali úlohy i nad rámec vzorovej učebnej osnovy, priamo však súviseli s výrobnou činnosťou zamestnávateľa (*pozitívom sa javila skutočnosť, že mali možnosť využívať aktuálnu prístrojovú techniku či aktuálne technológie firmy*).

Učivo bolo sprístupňované názorným a zrozumiteľným spôsobom predovšetkým formou diskusie a výkladu s použitím učebných pomôcok i strojového vybavenia. Pri vysvetľovaní sa efektívne uplatňovala aj didaktická a výpočtová technika (dataprojektor, interaktívna tabuľa, inštruktážne videofilm), tiež interné vzdelávacie materiály s aktuálnym obsahom, ktoré vypracovali zamestnávatelia často aj v spolupráci so školami. Inštruktori i MOV vhodne vo vzťahu k prezentovanej téme volili pomôcky, ale niektorí jednotlivci preukázali nízke osvojenie návykov a zručností pri práci s nimi. Zadávané úlohy na zapamätanie a porozumenie, pri ktorých sa podnetným spôsobom a premyslene využívali medzi predmetové vzťahy, podporovali praktickú aplikáciu teoretických vedomostí. K najsilnejším stránkam výučby prináležalo rozvíjanie pracovných návykov a zručností s dôrazom na správnosť postupov praktických činností. Žiaci pracovali prevažne samostatne, inštruktori aj MOV sledovali plnenie úloh, overovali úroveň osvojovania zručností počas celého vyučovacieho dňa, usmerňovali, radili, pomáhali, poskytovali informácie o možnosti a spôsobe zlepšenia sa, vhodne využívali motivačné priebežné verbálne hodnotenie, ktorým podnecovali žiakov k zvýšenej aktivite a kvalite vykonávaných činností.

V dielni i na pracoviskách praktického vyučovania mali žiaci vo výraznej miere zaistené rovnaké príležitosti, vytvorené zväčša optimálne (*často i nadštandardné*) pracovné prostredie a ich záujem o praktické vyučovanie bol badateľný. Dôsledné usmerňovanie jednotlivcov k zodpovednému a kvalitnému vykonávaniu prác sa prejavilo u viacerých vysokou mierou sebadôvery a samostatnosti pri realizácii zadaných úloh. Menej zručným jedincom inštruktori i MOV poskytovali doplňujúci výklad, v prípade potreby vysvetľovali a zdôvodňovali nesprávnosť zvoleného postupu, ojedinele zadávali úlohy zohľadňujúce rozdiely v úrovni ich zručností.

K málo pozitívnym zisteniam prináležala skutočnosť, že inštruktori a MOV v priebehu vyučovania nevytvárali žiakom primerané príležitosti na rozvíjanie ich komunikačných spôsobilostí. Sporadicky nabádali jednotlivcov k rečovým aktivitám, k prezentovaniu názorov, osobných skúseností. Rovnako priestor, ktorý im ponúkli na zhodnotenie výsledkov vlastnej práce, na reflexiu procesu učenia sa, na hodnotenie spolužiakových výkonov, nezaistoval dostatočné predpoklady na rozvíjanie kompetencií k celoživotnému učeniu sa. Do aktívnej diskusie sa jednotliví žiaci zapájali výnimočne, v ich vyjadreniach sa prejavila nízka schopnosť argumentácie, nedostatok objektívneho posudzovania, niektorým prejavom chýbala súvislosť i zrozumiteľnosť, pričom sa vyskytovalo i používanie nesprávnej odbornej terminológie (*popri odbornej terminológii sa aj u inštruktórov objavovali slangové výrazy v menovaní niektorých nástrojov a náradia*).

V čase hospitácií prevládala na pracoviskách praktického vyučovania i v dielňach pozitívna sociálna klíma, priateľská pracovná atmosféra. Žiaci dodržiavali pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia, používali predpísané osobné ochranné pomôcky, dbali

---

⁸ SANAS, a. s.

na poriadok na pracovisku, rovnako dodržiavali pracovnú disciplínu, vrátane stanoveného času prestávok. Voči inštruktorm i MOV prejavovali prirodzený rešpekt.

Z rozhovorov i z dotazníkov, ktorými školská inšpekcia oslovila zamestnávateľov poskytujúcich odborné vzdelávanie a prípravu žiakov v SDV, vyplynulo, že spolupráca so zmluvnými školami prevažne vyhovovala potrebám a požiadavkám oboch strán. Prístup žiakov k pracovným povinnostiam, k pokynom inštruktora a MOV zväčša hodnotili ako zodpovedný. Viacerí konštatovali, že úroveň odborných teoretických poznatkov a technických zručností jednotlivcov vo vzťahu k vykonávaným pracovným činnostiam je menej postačujúca, problémom sa javila aplikácia teoretických vedomostí v praktickej činnosti (*podľa vyjadrenia jedného zo zamestnávateľov žiakom chýbajú vedomosti o aktuálnych technologických postupoch využívaných v praxi z dôvodu, že niektorí učitelia zotrávajú na prezentovaní zastaraných poznatkov nevyužitelných v praxi; problémom je tiež časté sprostredkovanie značného rozsahu učiva zameraného aj na nepodstatné fakty*). V zhode so zisteniami školských inšpektorov potvrdili, že z kľúčových všeobecných kompetencií najviac žiakom chýbajú spôsobilosti komunikačné, občianske a sociálne.

Za hlavné pozitívum SDV považovali zamestnávatelia garantovanie vykonávania odborného výcviku žiakov v profesionálnom tíme zamestnancov s využitím najmodernejších výrobných technológií, ale aj finančnú motiváciu jednotlivcov na základe dosiahnutých výchovno-vzdelávacích výsledkov. Rovnako za pozitívnu stránku pokladali možnosť žiakov osvojovať si firemnú kultúru, rozvíjať návyky a zručnosti v reálnom pracovnom prostredí či perspektívu získať po ukončení štúdia pracovné miesto.

Iné zistenia

- Podľa vyjadrenia viacerých zamestnávateľov chýbali riaditeľom i výchovným poradcom základných škôl primerané vedomosti o SDV, z toho dôvodu rodičovskej verejnosti v prevažnej miere školy neposkytovali relevantné informácie o jeho podstate a výhodách. Rovnako i kariérne poradenstvo v tomto smere len v malej miere napĺňalo svoje poslanie.
- Vzhľadom na nepostačujúcu úroveň teoretických poznatkov a technických zručností žiakov 1. ročníka vo vzťahu k vykonávaným pracovným činnostiam zástupcovia zamestnávateľa (*Dopravný podnik mesta Košice, a. s.*) po konzultácii so školou odporúčali SOŠ zavedenie praktickej prípravy žiakov v SDV od 2. ročníka štúdia; zároveň navrhovali, aby vykonávanie praktického vyučovania jednotlivca v SDV bolo podmienené aj pozitívnymi referenciami zo strany školy.
- Zamestnávateľ v Žilinskom kraji pre odbor mechanik nastavovač a zamestnávateľ v Nitrianskom kraji pre odbory mechanik nastavovač, mechanik mechatronik odporúčali aktualizovať niektoré stanovené prvky normatívu materiálno-technického a priestorového zabezpečenia predovšetkým v oblasti strojového vybavenia z dôvodu, že mnohé určené položky sú zastarané, nevyhovujú súčasným štandardom vo výrobných spoločnostiach.
- Zmluvy o duálnom vzdelávaní uzatvoril zamestnávateľ v Žilinskom kraji s 2 SOŠ, pričom v oboch poskytoval praktické vyučovanie pre rovnaký študijný odbor. Obsah učiva vzorových učebných osnov predmetu odborný výcvik mala každá škola upravený v inom rozsahu.

Záver

Zamestnávatelia predložili školskej inšpekcii písomnú dokumentáciu vyhotovenú prevažne v súlade s platným právnym predpisom, jej prostredníctvom zabezpečovali prípravu žiakov v SDV. Zmluvy o duálnom vzdelávaní akceptovali stanovenú štruktúru, niektoré prílohy boli obsahovo menej výpovedné, prípadne i neaktuálne. V učebných zmluvách ojedinele chýbalo uvedenie dátumu jej uzatvorenia, rovnako ojedinele v potvrdení zamestnávateľa o odbornom vzdelávaní a príprave žiakov v systéme duálneho vzdelávania

absentovalo konkrétne upravenie záväzku zamestnávateľa pripraviť uchádzača na výkon povolania, skupiny povolání alebo odborných činností po jeho prijatí na strednú školu, čo znižovalo jednoznačnosť obsahu dokumentu s dopadom na informovanosť žiaka a zákonného zástupcu. K termínu konania školskej inšpekcie neprišlo k vypovedaniu zmluvy o duálnom vzdelávaní žiadnou zo zmluvných strán, ukončená však bola učebná zmluva 3 žiakom (*prestali byť žiakmi školy, s ktorou zamestnávateľ uzatvoril uvedenú zmluvu*) a 2 žiaci ukončili zmluvný vzťah z dôvodu veľkej vzdialenosti pracoviska praktického vyučovania. Duálne vzdelávanie sa realizovalo podľa vzorových učebných plánov a vzorových učebných osnov pre príslušné odbory. Na podnet väčšiny zamestnávateľov v nich školy uskutočnili povolené úpravy, najviac sa týkali obsahu učebných osnov predmetu odborný výcvik v nadväznosti na aktuálne potreby zamestnávateľa. Zmeny boli prerokované v predmetových komisiách a v pedagogických radách škôl. Praktické vyučovanie sa realizovalo formou odborného výcviku a žiaci ho vykonávali pod vedením MOV, ktorí spĺňali kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky. Odborný výcvik sa uskutočňoval aj pod vedením inštruktorov, pričom 8 % z nich stanovenú požiadavku odbornej spôsobilosti nespĺňalo a 1 zamestnanec bol zaradený do funkcie inštruktora aj keď nevykonával najmenej 3 roky povolanie alebo odborné činnosti v rozsahu vzdelávacích štandardov pre príslušný študijný odbor, v ktorom sa žiak pripravuje. Doklady niektorých inštruktorov (15 %) zamestnávateľ v Nitrianskom kraji nemal k dispozícii, čo neumožnilo školským inšpektorom komplexne posúdiť odbornosť vyučovania a splnenie podmienok vyplývajúcich z právneho predpisu.

Normatívom stanovené základné priestorové podmienky a materiálno-technické vybavenie pre tie odbory a ich zamerania, v ktorých zamestnávatelia poskytovali žiakom praktické vyučovanie v SDV, boli vo veľkej miere splnené, na viacerých pracoviskách sa nachádzalo i nadštandardné prístrojové a strojové vybavenie. Nedostatky boli zistené predovšetkým u zamestnávateľa v Nitrianskom kraji (*niektoré chýbajúce materiálno-technické vybavenie si v prípade potreby zamestnávateľ zaistoval od SOŠ, ostatné chýbajúce položky v oboch študijných odboroch neovplyvňovali nácvik zručností žiakov a plnenie profilu absolventa v súlade so vzdelávacími štandardmi, v ktorých poskytoval praktické vyučovanie*) a v Banskobystrickom kraji (*napriek absencii normatívom určeného priestorového i prístrojového zabezpečenia zamestnávateľom aktuálne vytvorené podmienky na uskutočňovanie odborného vzdelávania a prípravy žiakov v SDV zodpovedali požiadavkám uvedených v príslušnej časti ŠkVP a umožňovali žiakom 2. ročníka študijného odboru mechanik - mechatronik vykonávať odborný výcvik*). Organizácia vyučovania rešpektovala určenú organizáciu výchovy a vzdelávania v stredných školách, vyučovanie sa prevažne realizovalo aj v súlade s organizáciou zadefinovanou v dokumentoch vypracovaných zamestnávateľom. Nedostatkom bolo nedodržanie najvyššieho počtu žiakov na pracovisku praktického vyučovania v jeden vyučovací deň, čo mohlo viesť k ohrozeniu ich bezpečnosti a zdravia a neuplatňovanie vo vnútornom poriadku deklarovanych preradovacích plánov znižovalo prehľad absolvovania jednotlivých učebných tém žiakmi. Komunikácia medzi školami a zamestnávateľmi mala dohodnuté pravidlá, ktoré zmluvné strany rešpektovali.

Priebeh výchovy a vzdelávania bol sledovaný v predmete odborný výcvik celkom na 144 vyučovacích hodinách na pracoviskách praktického vyučovania i v dielňach, ktoré boli súčasťou škôl. Silnou stránkou vyučovania sa javilo rozvíjanie pracovných návykov a zručností žiakov často v nadštandardom pracovnom prostredí s dôrazom na správnosť postupov praktických činností, využívanie materiálnych prostriedkov vhodne a účelne vo vzťahu k vyučovacej téme, podporovanie praktickej aplikácie teoretických vedomostí, dôsledné a sústavné usmerňovanie jednotlivcov k zodpovednému a kvalitnému vykonávaniu prác, rovnako i dodržiavanie pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia a životného prostredia. Pozitívna pracovná atmosféra a vzájomný rešpekt medzi MOV, inštruktormi a žiakmi podporovali záujem o plnenie pridelených úloh a činností. K oblastiam, ktoré si vyžadovali zlepšenie, patrilo podnecovanie jednotlivcov k verbálnej komunikácii, k prezentácii výsledkov činností či k sebahodnoteniu, ale aj zreteľné a jednoznačné formulovanie cieľov

vyučovacieho dňa v nadväznosti na požadovanú úroveň osvojenia poznatkov. Zlepšenie si vyžadovala tiež koordinácia a časové zosúladenie praktického a teoretického vyučovania. Negatívnym zistením bola skutočnosť, že niektorým žiakom pred začatím prác nebol poskytnutý žiaden výklad či odborná inštrukcia, iní nevykonávali odborný výcvik pod vedením inštruktora, ale pod vedením iného zamestnanca zamestnávateľa, ďalší plnili úlohy nad rámec vzorovej učebnej osnovy.

Odporúčania a podnety

Zamestnávateľom

- koordinovať povolené úpravy vzorových učebných osnov predmetu odborný výcvik so všetkými SOŠ, s ktorými boli uzatvorené zmluvy o duálnom vzdelávaní pre poskytovanie praktického vyučovania pre rovnaký odbor (*vytvoriť jednotné učebné osnovy predmetu odborný výcvik pre všetky aktuálne vzdelávané a rovnaké ročníky rôznych SOŠ; upraviť obsah učiva v rovnakom rozsahu*)
- využívať v plnom rozsahu možnosť úpravy obsahu vzorových učebných osnov predmetu odborný výcvik so zámerom prispôbiť učivo aktuálnym potrebám a špecifikám výrobného programu
- disponovať dokladmi o vzdelaní inštruktorov i majstrov odbornej výchovy, pod vedením ktorých žiaci vykonávajú praktické vyučovanie
- vykonávať odborný výcvik na pracovisku praktického vyučovania dôsledne v zmysle vzorovej učebnej osnovy, resp. v súlade s jej dohodnutou úpravou
- rozpracovať v určenej štruktúre zmluvy o duálnom vzdelávaní a učebnej zmluvy aktuálne a konkrétne obsah jednotlivých stanovených náležitostí
- zverejniť po uzatvorení zmluvy o duálnom vzdelávaní na webovom sídle oznámenie o možnosti absolvovať odborné vzdelávanie v príslušnom odbore
- oboznámiť žiakov preukázateľným spôsobom s vnútorným poriadkom pracoviska praktického vyučovania
- zaistiť aj v spolupráci so SOŠ kvalitnú odbornú prípravu vybraných inštruktorov zameranú najmä na hodnotenie a klasifikáciu žiakov, celkový pedagogický prístup k nim, ale aj na rozvíjanie komunikačných, občianskych a sociálnych spôsobilostí žiakov

Riaditeľom stredných odborných škôl

- získavať pravidelne informácie od zamestnávateľov o úrovni odborných teoretických vedomostí a pracovných zručností žiakov vo vzťahu k vykonávaným činnostiam s cieľom zabezpečiť ich adekvátnu odbornú teoretickú prípravu v príslušnom odbore
- dôsledne spolupracovať so zamestnávateľom pri tvorbe školského vzdelávacieho programu pre príslušný odbor štúdia predovšetkým v oblasti týkajúcej sa návrhov na zmeny, úpravy, doplnenie vzorového učebného plánu, a najmä vzorovej učebnej osnovy pre predmet odborný výcvik predovšetkým vzhľadom na reálne priestorové a materiálno – technické zabezpečenie pracoviska praktického vyučovania u zamestnávateľa
- venovať náležitú pozornosť zosúladeniu odborného teoretického vzdelávania s praktickou prípravou

Stavovským organizáciám a profesijným organizáciám

- zamerať prípravu inštruktorov vo väčšej miere na metodiku a didaktiku vyučovania predmetu odborný výcvik
- upozorniť zamestnávateľov na potrebu úpravy poskytnutých vzorových materiálov v nadväznosti na konkrétne, reálne a špecifické podmienky uskutočňovania odborného vzdelávania a prípravy žiaka na pracovisku praktického vyučovania

- vo vydanom osvedčení o spôsobilosti zamestnávateľa poskytovať praktické vyučovanie v systéme duálneho vzdelávania rešpektovať stanovenú štruktúru a v osvedčení konkretizovať umiestnenie pracoviska praktického vyučovania u zamestnávateľa
- pri obhliadke priestorov, v ktorých sa má vykonávať praktické vyučovanie a ich materiálno-technického zabezpečenia a následne pri vyhotovení záznamu o obhliadke striktné odborne posudzovať spĺňanie podmienok na poskytovanie praktického vyučovania v systéme duálneho vzdelávania

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR

- umožniť zamestnávateľovi doplniť do systému duálneho vzdelávania iného uchádzača, ak prijatý žiak nenastúpi na vzdelávanie
- vytvoriť v rámci centrálného Eduzberu komplexnú celoslovenskú aktualizovanú databázu stredných odborných škôl, zamestnávateľov, odborov a počtu žiakov v jednotlivých ročníkoch v systéme duálneho vzdelávania
- predĺžiť štúdium v 3-ročných učebných odboroch na 3,5 roka, v poslednom polroku umožniť zamestnávateľovi v rámci systému duálneho vzdelávania pripraviť žiakov na konkrétne špecifické pracovné činnosti dané výrobným programom zamestnávateľa

Štátnemu inštitútu odborného vzdelávania

- aktualizovať normatívy materiálno-technického a priestorového zabezpečenia pre odbory mechanik nastavovač, mechanik – mechatronik